

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาด้านจริยธรรมในหนังสือพิมพ์รายวันและสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เกี่ยวกับเนื้อหาจริยธรรมที่ได้รับจากการอ่านหนังสือพิมพ์

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยนี้มี 2 ลักษณะคือ เป็นหนังสือพิมพ์รายวัน 4 ชื่อฉบับ ได้แก่ ไทยรัฐ เดลินิวส์ มติชน และบ้านเมือง จำนวนทั้งสิ้น 28 ฉบับ นำมาใช้ในการวิเคราะห์เนื้อหา และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนทวีธาภิเศก โรงเรียนมัธยมวัดมกุฎกษัตริย์ โรงเรียนเซนต์คาทาลิน และโรงเรียนเซนต์หลุยส์ศึกษา จำนวนทั้งสิ้น 340 คน แสดงความคิดเห็นในการตอบแบบสอบถาม ใช้ในการสำรวจความคิดเห็นได้ข้อมูลทั้งสิ้น 300 ฉบับ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบประเมินจริยธรรมและแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ส่วนที่หนึ่ง เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่สอง เป็นข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการรับสารและส่วนที่สาม เป็นข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของจริยธรรมที่ได้รับจากการอ่านหนังสือพิมพ์

ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ และวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลโดยใช้สถิติไคสแควร์

สรุปผลการวิจัย

1. จากการวิเคราะห์เนื้อหาด้านจริยธรรมของหนังสือพิมพ์ทั้ง 4 ชื่อฉบับพบว่า มีค่าความถี่ในการนำเสนอไม่แตกต่างกันมาก ฉบับที่มีการนำเสนอจริยธรรมด้านบวกมากที่สุดคือ เดลินิวส์ รองลงมาคือ มติชน ไทยรัฐ และบ้านเมือง ซึ่งจะนำเสนอมากที่สุดในคอลัมน์ ข่าวในประเทศ บทความ และข่าวสังคม ตามลำดับ ส่วนฉบับที่มีการนำเสนอจริยธรรมด้านลบมากที่สุดคือ เดลินิวส์ ไทยรัฐ มติชน และบ้านเมือง โดยนำเสนอมากที่สุดในคอลัมน์ ข่าวในประเทศและ บทความ

2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิเคราะห์เนื้อหาตามจริยธรรม หนังสือพิมพ์รายวัน ในเรื่องของประเภทคอลัมน์ที่มีความถี่ในการเสนอเนื้อหาจริยธรรมต่าง ๆ ทั้งด้านบวกและด้านลบมากที่สุด คือ ชาวไต้หวัน และ เนื้อหาจริยธรรมทั้งด้านบวกและด้านลบที่นำมาเสนอมากที่สุดในประเภทคอลัมน์ต่าง ๆ ในหนังสือพิมพ์ คือ ด้านการยึดมั่นคุณธรรมและศีลธรรม

3. สำหรับประเภทคอลัมน์ต่าง ๆ จำนวน 8 ประเภท ค่าความถี่ที่ได้จากการวิเคราะห์มีดังนี้

3.1 ชาวไต้หวันและชาวต่างประเทศ เสนอเนื้อหาจริยธรรมด้านบวกมากที่สุด คือ ในด้านความสามัคคี และด้านลบมากที่สุด คือ การยึดมั่นในคุณธรรมและศีลธรรม

3.2 บทความ ข่าวสังคม นวนิยาย และการตูน เสนอเนื้อหาจริยธรรมทั้งทางด้านบวกและด้านลบมากที่สุด คือ การยึดมั่นในคุณธรรมและศีลธรรม

3.3 บทบรรณาธิการ เสนอเนื้อหาจริยธรรมด้านบวกมากที่สุด คือ การยึดมั่นในคุณธรรมและศีลธรรม และด้านลบมากที่สุด คือ ความมีวินัย

3.4 เรื่องเด็กและเยาวชน เสนอเนื้อหาจริยธรรมด้านบวกมากที่สุด คือ ความรักชาติ และด้านลบมากที่สุดคือ ความมีสติปัญญา การยึดมั่นในคุณธรรมและศีลธรรมและความรักชาติ โดยมีค่าร้อยละ 28.57 เท่านั้น

4. สำหรับเนื้อหาจริยธรรมด้านต่าง ๆ ที่นำเสนอในแต่ละประเภทคอลัมน์มีดังนี้

4.1 เนื้อหาจริยธรรมด้านความประหยัดด้านบวก จะนำเสนอมากที่สุดในประเภท ชาวไต้หวัน และ เนื้อหาทางลบจะเสนอมากที่สุดในประเภท บทความ

4.2 เนื้อหาจริยธรรมด้านความมีสติปัญญา การพึ่งตนเอง การยึดมั่นในคุณธรรมและศีลธรรมในด้านบวก จะเสนอมากที่สุดในประเภท บทความ และ เนื้อหาทางลบจะเสนอมากที่สุดในประเภท ชาวไต้หวัน

4.3 เนื้อหาจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความ
สามัคคี และความมีวินัย ทั้งด้านบวกและด้านลบจะ เสนอมากที่สุดในประเภทข่าวในประเทศ

5. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า กลุ่ม
ตัวอย่างประชากรชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ตอบแบบสอบถาม เป็นเพศชาย (50.3 %) และ
เพศหญิง (49.7 %) มีอายุส่วนใหญ่ 14 ปี จะพักอาศัยอยู่กับบิดามารดามากที่สุด ดังนั้น
สภาพการสมรสของบิดามารดาส่วนใหญ่จึงอยู่ด้วยกัน ระดับการศึกษาของบิดามารดาจะมี
ต่ำกว่า ม.1 มากที่สุด และทำอาชีพค้าขายเป็นส่วนใหญ่ รายได้ของครอบครัวจะประมาณ
2,000 - 5,000 บาทต่อเดือน บ้านที่พักอาศัยส่วนใหญ่เป็นของตนเอง ในด้านการรับ
สารมีจำนวนผู้รับสารจากสื่อทั้ง 3 ชนิด คือ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และวิทยุ มากที่สุด
การรับหนังสือพิมพ์จะซื้อหรือรับเป็นประจำโดยรับหนังสือพิมพ์ไทยรัฐเป็นส่วนใหญ่ สถานที่
ที่อ่านหนังสือพิมพ์จะเป็นที่บ้านมากที่สุด ลักษณะการอ่านจะอ่านเป็นครั้งคราว และอ่านเป็น
บางเรื่องที่สนใจ ประเภทคอลัมน์ที่ชอบอ่านมากที่สุด คือ ข่าวในประเทศ กลุ่มตัวอย่าง
ส่วนใหญ่มีการนำเรื่องราวในหนังสือพิมพ์ไปพูดคุยกับเพื่อนมากที่สุด และจากการอ่านหนังสือ
พิมพ์จะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงค่านิยม ความคิดเห็นและความประพฤติ ของตนเองในทาง
ที่ดีขึ้นมากที่สุด

6. ในการเลือกตอบจริยธรรมของกลุ่มตัวอย่างประชากรในทั้ง 8 ประเภท
คอลัมน์ พบว่ามีความสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์เนื้อหา และให้ความคิดเห็นที่สามารถ
ในไปประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตประจำวันทั้งที่เป็นจริยธรรมด้านบวกและด้านลบ มีเพียง 2 หัวข้อ
ข่าวที่นักเรียนให้ความเห็นว่า ไม่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ คือ ข่าวที่ 15 เนื้อ
หาข่าวเกี่ยวกับ การติดยาเสพติด และการค้ายาเสพติดได้สร้างความเดือดร้อนให้กับ
ประชาชนและสังคม และข่าวที่ 26 เนื้อหาข่าวเกี่ยวกับ ความไม่สงบสุขในสังคมที่เกิดจาก
การรบราฆ่าฟัน ปล้นจี้กัน

7. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของความคิดเห็น เรื่องผลการเปลี่ยนแปลงความคิด
และพฤติกรรมจากการอ่านหนังสือพิมพ์ กับองค์ประกอบต่าง ๆ ของกลุ่มตัวอย่างประชากร
นั้น พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ระหว่างความคิดเห็น กับเพศ

และความคิดเห็น กับการรับสารจากสื่อมวลชนของกลุ่มตัวอย่างประชากร ไม่มีความสัมพันธ์
กับองค์ประกอบอื่น ๆ ได้แก่ ผู้ที่พักอาศัยอยู่ด้วย สถานภาพการสมรสของบิดามารดา
ระดับการศึกษาของบิดามารดา อาชีพของบิดามารดา และรายได้ของครอบครัว หนึ่ง
จากการวิเคราะห์รายละเอียดพบว่า กลุ่มตัวอย่าง เพศชายส่วนใหญ่คิดเห็นว่า การอ่าน
หนังสือพิมพ์จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความคิดและพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้น ซึ่งต่างจาก
กลุ่มตัวอย่างประชากรเพศหญิง คือ ส่วนใหญ่จะเห็นว่าการอ่านหนังสือพิมพ์จะก่อให้เกิดการ
เปลี่ยนแปลงความคิดและพฤติกรรมทั้งดีขึ้นและแย่ลง ในเรื่องของการรับสารจากสื่อมวลชน
ที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความคิดและพฤติกรรม นักเรียนมีความคิดเห็นว่าจะทำให้เกิด
การเปลี่ยนทั้งดีขึ้น และแย่ลงมากที่สุด โดยผ่านสื่อทั้ง 3 ชนิด คือ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์
และวิทยุ มากที่สุดด้วย

อภิปรายผล

1. จากการวิเคราะห์เนื้อหา และสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนแล้วพบว่า
ชาวไทรบุรี เป็นประเภทคอลัมน์ที่มีการนำเสนอจริยธรรมทั้งด้านบวกและด้านลบมาก
ที่สุด รวมทั้งถูกเลือกเป็นอันดับหนึ่งในการจัดอันดับการอ่านประเภทคอลัมน์ในหนังสือพิมพ์
ซึ่งตรงกับผลการสำรวจของกรมวิชาการ เมื่อปี 2519 บำรุง สุขพรรณ ที่สำรวจไว้
เมื่อปี 2524 และมนต์ชัย นินนาทนนท์ ในปี 2527 แสดงว่าโอกาส และ ช่องที่นักเรียน
จะได้รับเนื้อหาจริยธรรมจากการอ่านหนังสือพิมพ์ในชาวประเภทยี่มีมากกว่าประเภทอื่น
เพราะการใช้วิธีการเปลี่ยนแปลงบุคคลอย่างเหมาะสม ย่อมจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง
พฤติกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น การส่งเสริมจริยธรรมโดยผ่านคอลัมน์ชาวไทรบุรีประเทศน่าจะเป็นโอกาส
ที่จะทำให้เด็กและเยาวชนได้ซึมซาบจากการอ่านหนังสือพิมพ์มากที่สุด

และจากการวิเคราะห์เนื้อหาจริยธรรมในหนังสือพิมพ์ทั้ง 4 ชื่อฉบับ แล้วพบว่า
มีการเสนอจริยธรรมเกี่ยวกับการยึดมั่นในคุณธรรมและศีลธรรมมากที่สุดทั้งด้านบวกและด้าน
ลบนั้น จะเห็นว่า แตกต่างจากการวิจัยของชฎา เปรมโยธิน (2527: 91) ซึ่งพบว่า

ในการจัดอันดับการนำเสนอจริยธรรมในหนังสือพิมพ์นั้น จริยธรรมด้านความมีสติปัญญาจะมีมากที่สุดเป็นอันดับ 1 ในหนังสือพิมพ์จำนวน 10 ชื่อฉบับที่ทำการศึกษา อาจเป็นเพราะสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงเนื้อหาที่นำเสนอจึงจำเป็นต้องให้จริยธรรมที่เปลี่ยนไปเช่นกัน

2. จริยธรรมทางบวกที่มีการนำเสนอสูงสุด คือ การยึดมั่นในคุณธรรมและศีลธรรม ซึ่งจะพบมากในประเภทข่าวในประเทศ บทความ ข่าวสังคม นวนิยาย และการตูน ตามความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ เพราะช่วยให้มีความเมตตา กรุณา ช่วยเหลือผู้อื่นที่ตกทุกข์ได้ยากในสังคม มีความเสียสละ สอนให้มีความคุณธรรมและศีลธรรม และเข้าใจควรปฏิบัติตามหลักธรรมคำสั่งสอนของศาสนา

และจริยธรรมทางบวกที่มีการนำเสนอมากในอันดับรองลงมา คือ ความสามัคคี ซึ่งพบมากในข่าวในประเทศ ข่าวต่างประเทศ ข่าวสังคม และการตูน โดยนักเรียนได้ให้เหตุผลในการที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ว่า เป็นสิ่งที่ดี ความร่วมมือกลมเกลียวกัน จะเป็นพลังสร้างความมั่นคงให้กับหมู่คณะ ความสามัคคีช่วยให้ชาติมีความเป็นเอกภาพ มั่นคง การร่วมมือร่วมใจกันทำงานก็จะประสบความสำเร็จและช่วยให้สังคมมีความสุขเป็นปกติสุข ตรงตามทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม ของโคลด์เบิร์ก (Kohlberg 1964: 102-103) พบว่า เด็กวัยนี้ (11-15 ปี) จะยึดถือบรรทัดฐานของสังคม ปฏิบัติตามค่านิยม รักษากฎไว้เพื่อประโยชน์ของกลุ่ม

3. จริยธรรมทางลบที่มีการนำเสนอสูงสุด คือ การยึดมั่นในคุณธรรมและศีลธรรม เช่นกัน ซึ่งจะพบได้ในทุกประเภทคอลัมน์ ยกเว้นบทบรรณาธิการ นักเรียนคิดเห็นว่า จากจริยธรรมนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ เพราะเป็นการสอนว่าไม่ควรประพฤติ ปฏิบัติเอาเป็นเยี่ยงอย่าง เป็นการไม่รู้จักนำเอาหลักธรรมของศาสนามาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยว ควบคุมเมตตา กรุณา เพื่อช่วยเหลือผู้อื่นที่ทุกข์และเดือดร้อน และการไม่มีศีลธรรมทำให้สังคมเสื่อมโทรม

จริยธรรมต่างลบ ที่มีการนำเสนอมากเป็นอันดับรองลงมา คือ ความมีวินัย ซึ่งมีการนำเสนอในทุกประเภทคอลัมน์ ยกเว้นนวนิยาย นักเรียนคิดเห็นว่า สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ โดยมีการให้เหตุผลว่า สอนให้เห็นสิ่งที่ไม่มีระเบียบวินัย ไม่ให้ปฏิบัติตาม ควรมีระเบียบวินัยเพื่อให้อ่านเมืองเรียบร้อย ช่วยให้สังคมมีความเป็นอยู่ที่ดี และทุกคนควรปฏิบัติตามกฎหมายที่กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด ซึ่ง อรรถนัท บุญประเสริฐ (2523: 90) ได้ทำการวิจัย และพบว่า พฤติกรรมที่มีความสำคัญมากต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษา คือ ความมีระเบียบวินัยในตนเอง รักศักดิ์ศรีและชื่อเสียงของตนเอง ละอาย และเกรงกลัวในการกระทำสิ่งที่ไม่ถูกไม่ควร

4. จากการหาความสัมพันธ์ของความคิดเห็น เรื่องการเปลี่ยนแปลงความคิด และพฤติกรรมจากการอ่านหนังสือพิมพ์ กับองค์ประกอบของกลุ่มตัวอย่างประชากร โดยเฉพาะเรื่อง เพศ และการรับสารจากสื่อมวลชน ปรากฏว่าในความสัมพันธ์มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ .01 เนื่องจาก มีความแตกต่างกันของระดับพัฒนาการทางจริยธรรมของเพศชายและเพศหญิง เพศชายจะมีระดับพัฒนาการทางจริยธรรมดีกว่าเพศหญิง (Kohlberg and Kramer อ้างถึงใน ศรีวรรณา เขียวลี 2522: 17) ซึ่ง พัทธนี วรรณิน ได้เสนอความเห็นเกี่ยวกับการวิจัยในลักษณะของวัฒนธรรมแบบไทยว่า มีการอบรมเลี้ยงดูทั้ง 2 เพศแตกต่างกัน ก็น่าที่จะมีผลต่อพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กชายและเด็กหญิงต่างกันด้วย แต่การวิจัยของ วิรัช จาภณอม (2520: 57) ดวงเดือน พันธมนาวิน และ เพ็ญแข ประจวบจันทน์ (2520: 175) พบว่า พัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลมิได้เปลี่ยนไปตามเพศ สอดคล้องกับการวิจัยของ เยสเซน (Yessen 1976: 551-555) ที่พบว่า ความแตกต่างระหว่างเพศไม่มีผลต่อพัฒนาการทางจริยธรรม ซึ่งผู้วิจัยเองมีความคิดเห็นว่าความแตกต่างระหว่างเพศน่าจะมีผลในพัฒนาการหรือการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็กและเยาวชนด้วย

5. จากการหาความสัมพันธ์ของการรับสารจากสื่อมวลชนกับการเปลี่ยนแปลงค่านิยม ทางความคิด และพฤติกรรม จากการอ่านหนังสือพิมพ์ พบว่า มีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ ศิริชัย ศิริกายะ

(2525: 106) เกี่ยวกับสื่อมวลชนที่เป็นโทรทัศน์ วิทยุ และหนังสือพิมพ์รายวัน นั้น ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางความคิดเห็นโดยทางอ้อม อันมีส่วนสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้วย ซึ่งเบตติงฮอส (Bettinghaus 1968: 187) ได้สรุปผลการวิจัยว่า สื่อมวลชนไม่ก่อให้เกิดผลประการใดต่อทัศนคติและความเชื่อของผู้รับสาร สารที่มีสื่อมวลชนส่งมานั้นไม่ได้ถึงมวลชนโดยตรง ต้องอาศัยกระบวนการสื่อสารระหว่างบุคคล จึงจะเกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติขึ้น นั่นคือ ตัวสื่อมวลชนเอง ไม่มีอำนาจโดยตรง แต่เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติเท่านั้น และจากการสำรวจพบว่า นักเรียนจะนำเรื่องในหนังสือพิมพ์รายวันไปพูดคุยกับกลุ่มเพื่อนมากที่สุด ซึ่งผู้วิจัยเองมีความเห็นว่าการเปลี่ยนค่านิยม ความคิด และพฤติกรรมของนักเรียน อาจเป็นผลเนื่องมาจากการย้ายจากเพื่อน ซึ่งมีอิทธิพลมากสำหรับเด็กและเยาวชน นั่นคือ เชื่อว่า สื่อมวลชนมีอิทธิพลโดยอ้อม ต้องอาศัยสื่อบุคคลด้วยจึงจะมีผลในการเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมของนักเรียนได้

ขอ เสนอแนะ

1. ในการวิจัยครั้งต่อไปควรเพิ่มระยะเวลาในการศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือพิมพ์ ขยายขอบเขตของการศึกษา ให้กว้างขวางออกไป ทั้งในพื้นที่ที่ทำการศึกษากลุ่มตัวอย่างประชากรเปลี่ยนระดับหรือเพิ่มจำนวนให้มากขึ้น เพื่อดูแนวโน้ม และศึกษาผลที่น่าจะแตกต่างกันกับการวิจัยครั้งนี้
2. ประชากรในส่วนที่เป็นหนังสือพิมพ์ ควรมีการศึกษาให้มากขึ้นกว่าเดิม จะเป็นการวิเคราะห์ และเป็นสิ่งสะท้อนให้ ผู้ผลิต คำนึงถึงความรับผิดชอบของตนต่อสังคม ในการที่อาจมีส่วนช่วยในการเผยแพร่จริยธรรมไปสู่เยาวชนให้มากขึ้น
3. ควรเพิ่มตัวแปรในการศึกษา เปรียบเทียบเนื้อหาต่าง ๆ ในสื่อเดียวกันนี้ เพื่อที่จะหาค่ามาตรฐานที่สามารถบ่งชี้คุณลักษณะ เฉพาะตัวของหนังสือพิมพ์แต่ละ ชื่อฉบับว่ามีความสามารถในการนำเสนอเรื่องราวต่าง ๆ สู่ประชาชนได้จำนวนมากน้อยเพียงใด และศึกษาความสัมพันธ์ ซึ่งอาจมีผลต่อการเปลี่ยนทัศนคติ และพฤติกรรมของผู้อ่าน จากองค์ประกอบอื่น นอกเหนือจากที่ศึกษานี้ได้

4. ผลพลอยได้ที่ได้จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือให้หนังสือพิมพ์ข้อฉบับที่นำมาศึกษานี้ ได้ทราบบทบาท และ เรียนรู้ความเป็นไปในการนำเสนอเนื้อหาของตน ว่าช่วยส่งเสริมคุณภาพของเยาวชน ตามลักษณะหน้าที่ และ จรรยาบรรณของสื่อมวลชนที่ตนทำมาจนน้อย เพียงใด และหาหนทางในการปรับปรุงคุณภาพให้สนองต่อนโยบายในแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ

5. ควรมีการติดตามวิเคราะห์เนื้อหาเป็นระยะ ๆ เพื่อดูแนวโน้มและลักษณะการปฏิบัติ เพราะระยะเวลาผ่านไป แนวทางในการเสนอเนื้อหาที่เปลี่ยนไป

6. ในการแบ่งประเภทข่าว อาจมีการกระจายเนื้อหาข่าวในการวิเคราะห์ได้มากกว่านี้ เพราะตามแนวทางที่ยึดถือในการวิจัยนี้ทำให้ข่าวย่อย หลายข่าวไปตกอยู่ในคอลัมน์ประเภทเดียวกัน ซึ่งทำให้อัตราการพบจริยธรรมในคอลัมน์นี้อยู่ในระดับสูงกว่าประเภทคอลัมน์อื่น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย